2.1. Hadis ve Sünnetin Anlaşılmasında Kur'an-ı Kerim'in Esas Alınması

Bir Müslümanın temel vazifelerinden biri Kur'an okumak, onun mana ve hikmetlerini anlayıp kavramak için çaba sarf etmektir. Böylece insan huzur ve sükûna erişip samimi bir kul olur.

Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Allah'ın evlerinden bir evde, Allah'ın kitabını okuyan ve onu aralarında müzakere edip anlamaya çalışan bir topluluk üzerine sekinet (huzur, güven, vakar) iner ve kendilerini Allah'ın rahmeti kaplar, melekler onları kuşatırlar, Allah da onları kendi huzûrunda bulunanların arasında anar." [8]

Hadis ve fıkıh âlimi Nevevî (ö. 676/1277) şunu öğütler:

"Bilesiniz ki Kur'an okumak en faziletli zikirdir. Lakin asıl istenen onu anlayıp düşünerek okumaktır."

8 Müslim, Zikir, 38.

Esasen Yüce Kur'an'ın iyi anlaşılması, hadis ve sünnetin iyi kavranmasına, hadis ve sünnetin doğru anlaşılması da Kur'an'ın üzerinde düşünerek okunmasına bağlıdır.

Peygamber Efendimiz veya onun hadisini rivayet eden sahabiler, bazen hadislerden sonra Kur'an-ı Kerim'den bir ayet okuyarak aralarındaki münasebete ve anlam bütünlüğüne işaret etmişlerdir.

Mesela Peygamber Efendimiz *"Ben her mümine dünyada ve ahirette yakınım."* buyurmuş, ardından **"Peygamber, müminlere canlarından daha yakındır..."**[9] ayetini okumuştur.[10]

Hadis-i şerifleri anlamaya çalışırken Kur'an ayetlerini dikkate almanın önemi ile ilgili şu örneği verebiliriz:

Peygamber Efendimiz: *"Bir katilin işlediği suç ve günahtan Hz. Adem'in oğlu Kâbil'e bir pay düşer."*[11] buyurmuştur.

Bu hadisi okuyan birçok kişinin aklına **"Hiçbir günahkar, başkasının günahını yüklenmez..."**[12] ayet-i kerimesi gelebilir. İlk bakışta sanki bu ayet ile yukarıdaki hadis birbiri ile çelişiyormuş gibi görünür. Öyle ya hiçbir günahkar başkasının günahını yüklenmeyecekse neden her cinayet suçundan ötürü Hz. Adem'in oğluna günah yazılsın ki? Oysa ilgili hadisi rivayet eden Buhârî, beraberinde bir de şu ayeti hatırlatmıştır:

ARAŞTIRALIM

Abâdile denilen dört Abdullah kimlerden oluşmaktadır? Araştırınız.

DÜŞÜNELİM

Endülüslü âlim Şâtıbî (ö. 790/1388) diyor ki:

"Hadis, ya Allah'tan gelen bir vahiydir ya da kitap veya sünnetten sahih bir vahye dayanan, Resulullah tarafından yapılan muteber bir ictihaddır."

(Şâtıbî, el-Muvâfakât fî usuli'l-ahkâm, C 4, s. 21.)

Bu değerli âlim **"O kendi hevâ hevesine göre de konuşmaz. Onun söyledikleri kendisine vahyolunandan başka bir şey değildir."** *(Necm Suresi, 3-4)* ayetinde geçen vahiy kelimesinin şerîat mânasında kullanıldığını da söylemiştir.

(Bk. Şâtıbî, el-Muvâfakât fî usuli'l-ahkâm, C 2, s.169.)

Şâtıbî'nin bu sözünü Kur'an-hadis ilişkisi, bütünlüğü, hadisleri anlamada Kur'an-ı Kerim'i anlamanın önemi bakımından düşünelim.

"لِيَحْمِلُوا أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَمِنْ أَوْزَارِ الَّذِينَ يُضِلُّونَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ"

9 Ahzâb suresi, 6. ayet.
10 Buhârî, İstikraz, 11.
11 Buhârî, İ'tisam, 15.
12 Fâtır suresi, 18. ayet.

"Böylece kıyamet gününde kendi günahlarını tam olarak, bilgisizce saptırdıkları kimselerin günahlarının da bir kısmını yüklenirler. "[13]

Demek oluyor ki insanları bilgisizce saptırıp onlara zarar verenler, saptırdıkları kimselerin de günahlarını taşıyarak hesap vereceklerdir. Bu durumda yukarıda aktardığımız hadis-i şerifin ve ayet-i kerimenin, suça azmettirme açısından ele alınıp yorumlanması gerekir. Öte yandan bir günah ve kötülük konusunda çığır açmak da o yolda ilerleyenlerin işleyecekleri günahlardan payına düşeni almak demektir.

Bu durum, suç işleyenlerin cezalandırılmayacağı, suçlarının başkasına yükleneceği anlamına gelmemektedir. **"Hiçbir günahkar başkasının günahını yüklenmez..."**[14] ayeti ise suç ve günahın şahsiliği ilkesiyle ilgilidir. Böylelikle taşlar yerine oturmuş olur.

13 Nahl suresi, 25. ayet.
14 En'âm suresi, 164. ayet.